

TARİHSEL DEĞERLERİMİZİN KORUNMASI VE İŞLEVSELLİĞİ ÜZERİNE...

Abdullah TEKİN

ABSTRACT

ON PROTECTION OF OUR HISTORICAL WORTY AND THEIR FUNCTIONALITY...

Abdullah TEKİN

In this article, some ideas have taken place about how to use the historical buildings in tourism sector and how to protect them and how to save their functionality properly. 800-900 years ago, the caravansaries have been constructed on the important caravan roads to give board and lodginig service for travellers.

These caravansaries and the ancient Aspendos Theater how can be used for touristic purposes properly.

MOLA NOKTALARI VE KONAKLAMA İÇİN KERVANSARAYLAR

Gerek Selçuklu gerekse Osmanlı döneminde yaptırılan ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde göze çarpan kervansarayların büyük çoğunluğu ilgisizlik ve bakımsızlık yüzünden çökme ve yıkılma aşamasına gelmişlerdir. Özellikle Anadolu Selçuklu mimarisinin en karakteristik ve gösterişli yapı tipi olan bu kervansaraylar, ticaret malları taşıyan kervanların eşkiya baskınlarından korunması için sultanlar ve devlet adamları tarafından yaptırılan emniyetli konaklama yerleri olarak yansımışlardır. Başta Sultan Hanı (1229), Ağzıkara Han, İshaklı Han olmak üzere Şerefzah Han, Kırkgöz Han, Susuz Han, Alara Han, İncir Han, Karatay, Lala, Yeni Han, Hatun Hanı örneği hanlar Antalya'dan başlamak üzere Konya-Kayseri-Sivas-Erzurum-Erzincan/Bitlis-Tatvan-Muş güzergahlarından göze çarpan bellibaşlı kervansaraylardır. Ne yazık ki devirlerinin özelliği olan taş işçiliğini gösteren zengin süslemelerde sahip olan bu kervansaraylardan yararlanılma düşünülmediği gibi ilgisizlik ve bakımsızlık yüzünden çökme ve yıkılma aşamasına geldikleri gözlenmektedir. Bir kısmında define avcılarının talanı yüzünden alt üst edilmiştir.

Bu kervansaraylardan turizm amaçlı yararlanma, hem koruma hem kullanma dengesi içinde ilginç olabilir. Gerek mola yahut duraklama gerekse konaklama kuruluşu olarak bu tesislerden yararlanmamız mümkündür. Bu tür bir yaklaşım, hem eski eserlerin yıkılmaktan kurtarılması, hem de kazanç getirecek kuruluşların oluşmasını sağlayacaktır. Elimizdeki değerlerin değerini bilmeyi öğrenmek zorundayız. İç Anadolu ve Doğu gezilerine turistlerin çok büyük gereksinim duydukları mola noktaları ile konaklama işletmeleri sorunu bu yaklaşımla çözümlenmiş olabilir.

Buna benzer bir örneği çok iyi değerlendiren İspanya "Parador" adı verilen ve eski şatolarla, kale ve sarayların onarılmasıyla oluşturulan konaklama tesislerinden yılda 15 milyon dolar para kazanmaktadır. İspanya'daki ulusal parador işletmeleri 86 kamu oteli ile 8700 yataklı bir turizm kapasitesi oluşturmuştur. Bunlardan bazıları bölgelerinin özgün mutfağını sunmakta, bazıları ise 24 saat veya "séjour" şeklinde kalınabilen yerler olarak yansımaktadırlar.

Selçuklu veya Osmanlı kervansaraylarının bu işler için seçilenleri özenli ve aslında uygun şekilde onarılmalı ve çağdaş konaklama hizmetlerine

cevap verecek şekilde donatılarak turizmin hizmetine sunulmalıdır. Bu tür tesislerin iç düzenlemesi yapılırken eski kişiliklerinin korunmasına da özen gösterilmelidir.

Anadolu turlarında gereksinim duyulan konaklama, restoran, kafe, sağlık kabini, temiz tuvalet örneği öğelerin bir arada toplandığı mola ya da duraklama noktaları için bu yeni tesislerin çok büyük komşuları olacaktır. Aynı zamanda eski kervansaray ruhuna uygun bir yönetim şeklinin biçimsel ve içerikli ağırlığı bu noktalara ulaşmayı çekici kılacaktır. Nihayet özgün ve bozulmamış kültürle, doğal malzemelerin oluşturduğu yumuşak turizm türüne bir yaklaşım olarak da görülmesi gereken bu yeni olgunun, tarihsel bir dekor içinde yansıtılmasının heyecanını da olumlu bir faktör olarak kabul etmek gerekir.

Milliyetçilik ve maneviyatçılık konusunda mangalda kül bırakmayanlar ata yadigarı kervansaray örneği eserlerin yıkılmasını sadece seyretmektedirler. Diğer taraftan Vakıflar Bankası gibi adının bile anlam taşıdığı kuruluşlar Antalya'nın Beldibi yöresinde çok katlı beton yığınları oluşturma yanında bu tür bir yaklaşım içine de girebilirse, daha yararlı işler gerçekleştirmiş olur. Toplumun övgü ve beğenisini kazanır.

Bu kervansarayların onarılıp turizme açılmaları aşamasından sonra gerek saray eğlenceleri ya da binbirgece masalları şeklinde "incentive" turizm türüne yönelik, gerekse kervansaraylar arasında oluşturulacak deve kervanları ile macera türüne açık ilginç örnekleri oluşturmada da büyük etki ve katkıları olabilir.

2000'li yıllarda boyut kazanacak "hobby" turizmini düşünerek bu tür yaklaşımları düşünmemiz ve uygulama alanı içine almamız Türk turizmine renk, çeşni, boyut ve yoğunluk kazandıracaktır

DOSTUMUZ MOZART'I ASPENDOS'TA ANMALIYIZ

Sayın Nadir Nadi'nin "dostum" diyerek önem ve değer verdiği Mozart'a bizler de dostumuz diyebilmeli, sınırların kalktığı, duvarların yıkıldığı bir dünyada böylesine dostluklara yelken açabilecek boyutta bir toplum olduğumuzu gösterebilmeliyiz artık. Bunun ilk sınavını verebilmek için önümüzde seçkin bir fırsat olduğunu da hemen anımsamamız gerekir. 1991 yılı Mozart'ın ikiyüzcü ölüm

yıldönümüdür ve bütün dünya bu yıldönümünde yapılacak anma törenlerine hazırlanmaktadır.

Kültürel yaklaşımların üniversal boyut kazandığı noktasını unutmadan önümüzdeki yıl Mozart'ın ülkemizde de anılmasını sağlamalıyız. Ülkemizde bu anma törenini yıl boyu sürdürme ve tarihsel bir dekor içinme sunma yönleri dikkate alınarak ünlü Aspendos Tiyatrosu'nun kullanılması oldukça iz bırakıp anlam kazanabilir. Kaldı ki "tanıtma" olayı için de bundan daha iyi bir fırsat olamaz. Bu anma programı kapsamında tiyatroyu gezenlere müzik yayınıyla Mozart'ın "40 ncı senfoni", "Türk Marşı" örneği senfonileri, keman konçertoları ve piyano sonatları sunulabilir. Tiyatronun girişine konulacak bir plakette "Bu tiyatrodada W.A. Mozart'ın 200'ncü ölüm yıldönümü anılmaktadır" duyurusu yapılabilir. Öte yandan belirli aralıklarla "Don Juan", "Figaro'nun Düğünü" veya özellikle "Saraydan Kız Kaçırma" örneği operalar sergilenebilir ve bunlar çok büyük ilgi görebilir. Böylelikle Aspendos örneği anıt-tiyatrolar salt seyirlik değil, işlevsel olarak da değerlendirilip ulusal, uluslararası, daha doğrusu evrensel bir kültür odağı yapılarak dostluk ve barışı yakalayıp oluşturmada bir köprü olarak kullanılabilir. Turizm hareketlerinin sağlayacağı kültürel yaklaşımlar dostluk ve barışı oluşturma noktalarına da etken olmalı ve Anadolu insanının mevcut kültürel mirasa salt bekçilik yapmadığının, Mozart'ı bir dost olarak kabul edip kucaklayabileceğinin örneği sergilenmelidir.

Bu yaklaşımın ülkemiz açısından önem taşıyacak bir yönü de şu olabilir: 3-5 ilkesine yönelik turizm politikasının doğal bir sonucu olan kitle turizminin az kazanç sağlayan boyutları, selektif turizmin kaliteli bir türü olan kültür turizmine doğru yönelmeye başlayacaktır. Nitekim bu yaklaşımla Türk turizminin odak noktası olan Antalya, kültür turizminde salt demonstratif bir nitelikten ötede, eylemli bir merkez olmaya başlayacaktır ki bunun tartışılmaz yararları söz konusudur.

Bu programın şimdiden hazırlanıp tüm dünyaya duyurulması, 1991 yılı turizm hareketlerine oldukça büyük katkı sağlayacaktır. Tanıtma artık bu tür ilginç kombinezonlarla anlam kazanabilir. Öbür türlü fuarlarda eksik bilgili broşürlerle biraz lokum ikram etmenin yetersizliğini herkes kabul etmelidir. Türkiye imaj değiştirmek zorundadır. Öncelikle laik bir ülke konumunu öne çıkarıp onun ardından kaplumbağaların korunduğu/

çevreye ve yeşile değer verildiği/Mozart'ın Aspendos'ta anılacağı şeklindeki yaklaşımlara önem ve değer vermelidir.

Mozart, Türkiye'nin tanıtımı ve Türk turizminin boyut kazanacağı bir altın fırsat olarak değerlendirilebilir. Şimdiden bütün dünyaya "Mozart 1991 yılında Aspendos Tiyatrosu'unda anılacaktır" türünde bir anons yapılırsa Aspendos'ta oynanacak "Saraydan Kız Kaçırma" operası için turizm şirketleri turlar düzenleyebilir. Avrupalı birçok insan bu anışı tarihi bir dekor içinde izlemek için Türkiye'yi yeğleyebilir.

Yılların akışı içinde sorunlara objektif, ileriye görerek, sağduyulu ve derinlemesine bakabilme yetisini az kullandığımızdan ne yazık ki dostumuzu düşmanımızı çoğu kez karıştırdığımız gözlenmiştir. Hiç değilse bu aşamadan sonra dostlarımızı bilelim ve bu bağlamda Mozart örneği dostlara kucak açmanın yararlarına inanalım.

Kapadokya, giderek geçerken bulduğumuz bazı yerlerde ve bazı erozyon sebepleriyle gelecekte kataloglarda mı yaşayacaktır?

Kemer'de yapılan ve proje tedbirleriyle kapama arazi olan ovalerin ortak arıtma sistemleri yeterli mi durumdadır?

Turizm için alternatifler ele alınırken göl-

